

POWOLI (71) *av*

Oba o jasne.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Bez pośpiechu, z wolna; pomalu, stopniowo; spokojnie, bez nacisku zewnętrznego; lente, minutatim, otiose, per otium, paulatim, placide, remisse, sensim, suspensio gradu Cn (71) : możesz topolowy lift zielony przykładać na ranę/ á pod tym liftem rana się zgoi powoli. FalZioł V 75; pokarm zstępuje do żołądka á tam się powoli zagrzewa y trawi, też z nienagła obracza się w wilgotę krewną GlabGad K4; A powoli sobie rozmyśl A potem my powiedz swą myśl. RejKup h7v; BielKom C3; thu będziesz miał tylko kształt á wizerunek do tego/ á potym się prawego gruntu s tych początkow po woli dopytaway. RejWiz A8, 37v, 52, 120, 186v; RejFig Bb8, Bb8v; Potym ty porażiwszy miasto otworzyli/ Więc ony rośpierzane powoli pobili. RejZwierz 6, A5, A5v, 9v, 31, 60, 136v, 139; Odbieź skokiem wżyltkiego/ niech powoli gore BielSat N2 [idem BielSjem]; iż drugi rzewniwego przyrodzenia będąc/ przed płaczem swej rzeczy nie będzie mógł powiedzyc/ Inádniey mu przydzye napisać powoli á przed ładem czytać. BielKron 9; [Brennus] woiował kráiny Włofkie powoli/ iż się mu żadny nie opárł. BielKron 61v; [Huniad] drugim kazał zá sobą powoli ciągnąć/ przeprawił się táiemnie przez rzekę Morawę BielKron 243, 55, 202, 383, 386,411,424; Ktho by się obyczáynie/ s czytánim postáwił. [...] Dořąpił by powoli/ prawego zwyczáiu BielKronCies 477; á zá pierwszym y wtorym rázem w Winie [wapno] vgásić: ále zá trzecim dáć mu powoli ochłodnąć SienLek 75v, 178; RejAp 61v, 132; Bo á co mu potym iáko Circes ludziom głowy odmieniała/ álbo iáko Vlixes pływał/ álbo co Helenká broiła/ [...] ácz to potym powoli gdy się iuż czego inřzego poduczy nie wádzi sobie dla krotofile czytać. RejZwierz 12; Tedy s thego [z plodów ziemi] powoli y grzywná się zámnożyć może/ y potrzeby swej poćciwey porządny człowiek záwždy z rořkofzą wżyć sobie może RejZwierz 110; lepiej záwždy początkom zábyegáć/ á powoli káżdey przyszłej rzeczy przeřtrzegáć. RejZwierz 134; APophtegmatá [...] ktore się też y do ćwiczenia y do rozumu innym ná pothym przytrefić mogły. Co potym ludzie vczeni powoli sobie zbieráli/ y potomřtwu řwemu ná pámięć zořtáwiáli. RejZwierz 210; A thám się potym powoli doczcieř co się potym sřtáło z onemi nieprzytacióły iego RejZwierz 265, A3v, 13v, 17, 21, 113 (14); á thák zá tą Kátáráktą iáko zá ściáną/ mogá się wořfká powoli sřtánáwiáć á rozřędzác BielSpr 19v; Rozum męřtwo to nář ma/ pieniádze w niewoli/ Ktore řpokoynie řiedzac przelicza powoli PaprPan F2v, B2; iesli nagła potrzebá każe/ pić iá [wodę ciepliczná] y w Lipcu/ y w Sięrcniu: [...] ále iesli powoli/ láto do tego nalepřzé. Oczko 22; lékárřtwá długié powoli ciáła álteruiác/ do tąd máiá być dawáné/ áż znáczna popráwá przyydzie Oczko 27, 20, 25v, 35v; [Stolica niezbořności] iáko przez długi czás budowác y wyřtáwiáć się miáła/ ták też powoli niřzczeć muři. NiemObr 164; Máiá też y kápłani/ ktorzy řkad kolwiek przychodzą/ mieyřce řwe w ktorym killá dni mieřzkáią/ áż sobie powoli mieřzkánie y pořtánowienie vpátrzą. ReszHoz 131; BielSjem 37; PaprUp A3v; Zbytek w domu/ iáko fuchoty ciálu: powoli řtęka/ ále pewna řmierć. GostGosp 4; A co się tycze gotowoři y potrzeb dořtátku do boiu/ to łáczno perřuádowác káždemu/ że sobie potrzeby řpráwi powoli w czás GrabPospR K4v; CiekPotr 81.

W przeciwstawieniach: »zaraz(em) (3), gwałtem, gwałtownie ... powoli« (5): Bog nie zarázem ále powoli mřci się s řrogim karánim krwi niewinney BielKron 372; A cokolwiek gwałtownie do

przyrodzenia przypadnie/ y wzrok do oczu/ y słuch do wśzu/ nie może tak słufznego rozładku dąć/ iáko gdy tho powoli y obaczono y rozważono będzie. *RejZwierc* 15; *CzechRozm* 235v; iáko z żywioł było [*drzewo*]/ w téż syc albo w ogniu gwałtem/ albo gnijąc powoli/ obrócić musiało. *Oczko* 5v; bo o fwe nikt nie karze/ tylko powoli nędzã: o cudze zãraz burdã y trudność. *GostGosp* 20.

W porównaniu (1): Iezus Pan przyšzedł ná lud gruby/ cielesny/ á kãrku twãrdego/ A tak sie z nimi musiał powoli y zlekkã obchodzić/ iáko z iednã rolã rozmãitymi chwaftãmi/ drzewem/ chroftem/ ciernim y ostem zãroflã. *CzechRozm* 235.

Szeregi: »powoli i z lekka« [szyk 1:1] (2): Gdzie [*na roli zarosłej chwastami*] wiẽc nielza zãraz łtrzałkiem/ y iednego roku wśzyłtkiego wyprãwić: ále tylko co grubłze⁸⁰ y wiẽtłzego naprzod wzrũrzyć: á potym zlekkã y powoli korzenie/ á nákoniec y perze łzkodliwe wybrãć. *CzechRozm* 235v, 235.

»powoli a z rozmysłem« (1): Bo y nawtowãnie/ y kãzda subtylna robotã zãwždy piẽkniefza bywa/ ktora powoli á z rozmysłem bywa robiona. *RejZwierc* 15.

a. Ukradkiem, ostroźnie (1) : PAumechus Egipłki kroi bẽdãc [!] w niewoli/ Płãkał fiedzãc gdy pãtrzał s ciemnicy powoli/ Ono wiodã Rycerze po bitwie przegrãney *PaprPan* Aa4.

Synonimy: nierychło, niesporo, nieśpieszno, »po mału«.

Cf POWOLNIE, 1. WOLNO